

Den følgende sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til lov om ændring af lov nr. 416 af 12. juli 1946 om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 2537).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ordføreren (Horn): Udvalget har holdt et møde og der drøftet de spørgsmål, der blev rejst ved sagens anden behandling, men har ikke fundet anledning til at foreslå ændringer i lovforslaget. Jeg skal på udvalgets vegne anbefale det til endelig vedtagelse.

Ninn-Hansen: I den udvalgsbehandling, der har fundet sted efter forslagens anden behandling i tinget, har mit parti påny rejst spørgsmålet om delvis bibeholdelse af den nuværende lovs § 5. Efter debatten og afstemningen om vort ændringsforslag til § 5 må jeg gå ud fra, at der i tinget ikke er nogen stemning for at bringe friskoleloven i overensstemmelse med skoletilsynsloven på dette punkt. Men i debatten blev navnlig fremdraget det, der talte for og imod at give sognepresten adgang til kristendomsundervisningen i de friskoler, hvor skolekredsen ikke selv havde søgt forbindelse med en præst. Debatten kom derved hovedsageligt til at dreje sig om de Kold'ske friskoler og andre privatskoler, der bygger på kristeligt grundlag og derfor må antages at løse spørgsmålet på egen hånd. Det var også forudsat i det ændringsforslag, der blev fremsat fra konservativ side.

Med hensyn til de øvrige friskoler er der imidlertid et problem, og der kan specielt være grund til at overveje spørgsmålet for de børns vedkommende, der ikke tilhører noget trossamfund. I den nuværende lovs § 5, stk. c, findes en særlig bestemmelse, der vedrører disse børn; jeg anmoder om den højtærede formands tilladelse til at citere den. Der står i tillæg C, 1945—46, sp. 2423:

„Børn, der ikke tilhører noget trossamfund, kan fritages for undervisningen i kristendomskundskab i friskolen, men

den tilsynsførende efter § 3, stk. 2, eller skolekommissionen (i København skoleinspektionen) skal påse, at børnene ikke savner oplysning om de almindelige regler for livet i et ordnet samfund.“

Efter nærværende forslag er der ikke nogen pligt til at give børnene oplysninger om de almindelige samfundsregler, idet der ikke findes bestemmelser, hvorefter der pålægges nogen myndighed ret til at påse, at børnene modtager sådanne oplysninger. Da mit parti må opfatte dette som en mangel ved en skolelov og mener, at der burde være en kontrolmulighed med hensyn til den måde, hvorpå disse skoler præger børnene i sådanne spørgsmål, har vi i udvalget søgt at opnå tilslutning til gennemførelse af en bestemmelse, der svarer til den nu gældende lovs § 5, stk. c.

Forslaget fandt ikke støtte i udvalget — som nævnt af det ærede medlem hr. Horn — og vi har derfor ikke ønsket at stille ændringsforslag her ved tredje behandling, men har gennem disse bemærkninger blot ønsket at pege på problemet, som den højtærede minister, i det omfang det er ham muligt, forhåbentlig vil have sin opmærksomhed rettet imod.

Vedrørende det ændringsforslag, der kom til afstemning ved anden behandling, om § 1, stk. 2, vil jeg henstille til den højtærede minister gennem forhandling med Dansk Friskoleforenings ledelse at søge denne gjort interesseret i en udvidelse af foreningens forældrekræds, således at også skoler udenfor den Kold'ske kreds kan opnå medlemsskab og derved opnå medindflydelse på valget af den repræsentant, hvormed ministeren ifølge forslaget skal forhandle.

Da den højtærede minister iøvrigt har meddelt, at den nuværende praksis med hensyn til tilskud til de skoler, der afgiver en del af deres elever i den undervisningspligtige alder til andre skoler, vil blive opretholdt, skal jeg ikke gøre flere bemærkninger om dette spørgsmål.

Det foreliggende lovforslag er iøvrigt, med enkelte mindre betydningsfulde afvigelser, i overensstemmelse med det forslag, som det ærede medlem hr. Hvidberg i sin egenskab af undervisningsminister fremsatte sidste forår. Både ved den behandling, som dengang fandt sted i det høje ting, og ved behandlingerne af det genfremsatte

[Ninn-Hansen.]

lovforslag har mit parti kunnet give tilslutning til de forbedringer, friskolerne her ved opnår. Selvom de tidligere nævnte bestemmelser kunne være ønsket løst i overensstemmelse med de ændringsforslag, vi har stillet, kan jeg dog anbefale at stemme for lovforslaget ved tredje behandling.

Mit parti kan kun udtale sin tilfredshed med, at vi her får en lov, der giver de nuværende friskoler gode betingelser. Folkeskolen løser i dag sine opgaver på en sådan måde, at behovet for nye friskoler antagelig ikke er stort; men ønsker en forældrekræds at danne en skole, har tinget med denne lov givet disse mennesker en endog særdeles god mulighed for at danne en ny friskole. Også af denne grund kan jeg anbefale at stemme for lovforslaget.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg takker udvalget for den enstemmige indstilling.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen fremkom med et par henvendelser. Det ærede medlem kunne ønske, at Dansk Friskoleforenings love blev af en sådan karakter, at foreningen fik en udvidet medlemskræds som valgbasis for den repræsentant, der er omtalt i det nye stykke i § 1. Jeg vil ikke blande mig i en fri forenings selvbestemmelsesret; det pågældende spørgsmål må helt henhøre under den frie forenings egen beslutning — og jeg synes, at det ærede medlem ud fra sine egne politiske ideers forudsætninger skulle undlade at stille for stærke krav på dette område.

Hvad angår de børn, der ikke tilhører noget trossamfund, kunne det ærede medlem — forstod jeg — ønske en noget anden affattelse. Jeg mener, at den bedste garanti med hensyn til kristendomsundervisning ligger i forældrekrædsen og ikke i lovparagraffer. Dette træder tydeligst frem i en friskole; dér er en kreds af forældre, som selv vælger sine lærere og selv bestemmer, hvorledes linien i skolens undervisning skal være, selv råder for ånd og tone på skolen. Jeg synes ikke, man behøver at foreskrive en sådan forældrekræds ret mange bestemmelser. Personlig tror jeg ikke meget på værdien af en juridisk sikret kontrol med kristendomsundervisningen. Jeg tror ikke,

man når virkelige resultater ved at gå videre ad den vej — jeg mener, at lovforslagets bestemmelser indeholder tilstrækkelig klarhed.

Ninn-Hansen: Da jeg synes, den højtærede minister antydede, at den anmodning, jeg var kommet med, i nogen grad skulle stride med den politiske indstilling og det frisind, som jeg er ganske enig med den højtærede minister i at jeg er i besiddelse af, vil jeg blot sige, at det, jeg anmodede den højtærede minister om, kun var at søge en forhandling med Dansk Friskoleforening og under en sådan forhandling anmode foreningen om at søge medlemskrædsen udvidet. Jeg har ikke sagt noget som helst om, at den skulle ændre sine love — det ærede medlem hr. Kr. Juul meddelte ved anden behandling, at Dansk Friskoleforenings nugældende vedtægter ikke er til hinder for, at man kan udvide krædsen, således at man også får andre skoler med end de Kold'ske.

Undervisningsministeren (Bomholt): Friskoleforeningens folk vil jo nu læse referatet af den her førte forhandling, og hvis de mener, som det ærede medlem hr. Ninn-Hansen har fremsat, har en sådan indre magt, at de kan overtale friskolefolkene til at gå videre i den retning, det ærede medlem ønsker — ja, så sker det, i modsat fald ikke.

Karl Olsen: Når dette lovforslag er vedtaget, regner jeg med, at der i forbindelse med loven bliver udsendt et ministerielt cirkulære. Jeg vil gerne i forbindelse med de synspunkter, som mit partis repræsentanter, deriblandt jeg, har gjort gældende under udvalgsbehandlingen af forslaget, henlede den højtærede undervisningsministers opmærksomhed på hans bemærkninger til lovforslaget, side 5 under pkt. 5, hvor der tales om bortfaldet af det obligatoriske kristendomstilsyn; her siges der:

„Det forudsættes herved, at skolerne“ — altså friskolerne — „på tilsvarende måde som folkeskolen vil stå åbne for præsterne ved de menigheder, hvortil børnene hører.“

[Karl Olsen.]

Jeg vil gerne henstille til den højtærede minister, at denne bemærkning medtages i det cirkulære, der til sin tid bliver udsendt.

Undervisningsministeren (Bomholt): Det ærede medlem hr. Karl Olsen må ikke forlange af mig, at jeg her på stående fod skal fastlægge indholdet af det kommende cirkulære; men jeg skal naturligvis tage det, som det ærede medlem her har sagt, under alvorlig overvejelse.

(Kort bemærkning).

Karl Olsen: Når jeg tillod mig at henstille til den højtærede undervisningsminister at tage denne sætning med, er det, fordi der i ministerens bemærkninger til lovforslaget bruges dette udtryk: det forudsættes herved, at skolerne på tilsvarende måde o. s. v. — *det forudsættes*. Derfor regnede jeg med, at ministeren kunne modtage mit forslag.

Undervisningsministeren (Bomholt): Selvom bemærkningerne til et lovforslag er nok så fortræffelige — og det er de i dette tilfælde — vil de ikke alle kunne genopstå i cirkulærets form. Der må ske en udvælgelse. Under denne udvælgelse skal jeg tage det ærede medlems henstilling under overvejelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 139 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om oprettelse af et pædagogisk institut.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1747; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2456).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Hougaard: Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, har det udvalg,

hvis betænkning danner grundlag for lovforslaget, i indledningen til sin betænkning fremsat følgende udtalelse, som jeg beder om formandens tilladelse til at citere:

„Udvalget er ved de stedfundne overvejelser blevet bestyrket i sin overbevisning om, at et pædagogisk institut vil kunne blive en uvurderlig hjælp og støtte for dansk undervisning og opdragelse.“

Til denne udtalelse har ministeriet sluttet sig; og den er fremgået af meget grundige undersøgelser. Også jeg vil gerne tilslutte mig denne udtalelse og skal tillade mig at fremsætte nogle bemærkninger om, hvilket arbejde man har tænkt sig et sådant institut skal udføre, og hvilken betydning det vil kunne få.

Det fremgår af forslaget i den form, hvori det foreligger, at man har tænkt sig arbejdet delt op i fem grupper, sådan at instituttet for det første skal foretage undersøgelser og udføre arbejder af betydning for pædagogisk virksomhed; for det andet skal det foretage pædagogisk forsøgsvirksomhed udenfor instituttet, altså sætte forsøgsarbejde i gang; for det tredje skal det være et laboratorium for psykologi- og pædagogikstuderende og skal derunder afholde instruktionskursus for disse menesker; for det fjerde skal instituttet gennem publikationer redegøre for resultaterne af sit arbejde, og endelig for det femte skal det udsende og sælge prøvemateriale, som på grund af sin særlige form ikke så godt kan sælges i offentlig handel.

Nu er det jo ikke sådan, at der ikke er noget pædagogisk forsøgsarbejde og undersøgelsesarbejde i gang her i landet; man kan i høj grad sige tværtimod. Forholdet er det, at tusinder af interesserede lærere, ungdomsledere, organisationer og institutioner, børnehaver og fritidshjem o. s. v. rundt i deres skoler, hver på sin plads, hver på sit virkeområde — det gælder små institutioner og skoler, og det gælder store skoler — alle som een i de sidste årtier har haft et vældigt arbejde i gang. Tænk engang på den unge lærer, som efter endt uddannelse kommer ud og skal arbejde i en lille toklasset skole, som der jo stadigvæk er mange af rundt omkring i landet. Han er simpelthen tvunget til at gøre en lang række forsøg, indhøste en lang række erfaringer, før han kan tilrettelægge arbejdet sådan,